

чого може змінюватися як стан економічної безпеки ІПС, так і цілісність ІПС загалом.

Стрижнем запропонованого тлумачення економічної безпеки ІПС, графічну інтерпретацію якого поданого на рис., є простір економічної безпеки ІПС, імперативними для якого є узгодження інтересів акторів ІПС та збалансування їх ресурсів.

Умови ринкової економіки, в яких здійснюють свою діяльність ІПС, що існують у різних організаційно-правових формах, невизначені й непередбачувані. Дуже глибока фінансово-економічна криза породила багато небезпек і загроз бізнесу. Для ІПС забезпечення економічної безпеки важливе в першу чергу тому, що активно задіяний потенціал їх акторів є визначальним стабілізуючим чинником антикризового розвитку, гарантом економічного зростання і підтримки економічної незалежності й безпеки країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Козаченко А. В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения : [монография] / Козаченко А. В., Пономарев В. П., Ляшенко А. Н. – К. : Либра, 2003. – 280 с.
2. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : [монографія] / О. М. Ляшенко. – Луганськ : СНУ ім. Володимира Даля, 2011. – 400 с.
3. Система економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : [монографія] / [Козаченко Г. В., Ляшенко О. М., Безбожний В. Л. та ін.]. – Луганськ : Елтон-2, 2010. – 326 с.
4. Управління фінансово-економічною безпекою : навч. посіб. / [Кириченко О. А., Лаптев С. М., Пригунов П. Я. та ін.]. – К. : Дорадо-Друк, 2010. – 480 с.
5. Чорна О. Ю. Забезпечення узгодженості управління інтегрованими структурами промисловості як підґрунтя їх економічної безпеки / О. Ю. Чорна, О. І. Чорний // Вчені записки Університету економіки та права «КРОК» : зб. наук. пр. Вип. 25. – К. : УЕП «КРОК», 2011. – С. 131–137.
6. Материалы свободной энциклопедии Wikipedia [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org/wiki>. – Название с экрана.

УДК 338.45:620.9.004.18(043.3)

ПОБУДОВА ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДІЇ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОМИСЛОВИХ КОМПЛЕКСІВ УКРАЇНИ

В. Ю. Худолей, кандидат економічних наук

Особливості побудови та реалізації дії механізму управління забезпеченням енергоефективності функціонування регіональних промислових комплексів (МУ_{ЗЕФРПК}) України зумовлені нинішніми тенденціями розвитку (деградації) як паливно-енергетичного комплексу (ПЕК) держави та реального сектора економіки в цілому, так і сприйнятливостю до

деструктивних зовнішніх впливів окремих видів економічної діяльності та об'єднань, що розміщені на території певного регіону. Слід зазначити, що прикметною рисою сучасного історичного етапу розвитку національної промисловості є, зокрема, те, що суперечливі ресурсно-функціональні чинники і загрози промисловому зростанню (які ініціюють апоптоз

виробничо-економічної системи) є у переважній більшості галузей і виробництв. Оскільки регіональні промислові комплекси (РПК) мають енерго- та ресурсоемні властивості, які зумовлені масовим і неперервним виробництвом, багатогалузевим характером ПЕК, множинністю складу імпортованих енергоносіїв, наявністю в кожній енергосистемі витратних виробничих і транспортуючих підсистем.

Зазначимо, що процес побудови та становлення механізму управління забезпеченням достатнього рівня енергоефективності функціонування РПК (його ми розглядаємо як ключову ланку досягнення енергетичної безпеки держави) – важливий напрям наукових розробок сучасності, стосовно якого простежується тенденція щодо якісного вдосконалення тематичного, методологічного, історико-фактологічного забезпечення об'єктивної рефлексії енергетичної проблематики у національній науковій думці останнього десятиліття. Проте усвідомлення фундаментального явища – реалізації функцій із дієвого управління забезпеченням енерго-економічної ефективності функціонування реального сектора економіки України – новий зріз дослідження та нарощення її можливостей, яке, на наш погляд, здатне поглибити системне бачення Української держави у динаміці розвитку її енергетичного та технологічного потенціалу, а також практичних акцій Києва як у межах національних енергетичних інтересів, так і на міжнародній арені.

Можна стверджувати, що сучасна оцінка рівня енергоефективності національної економіки в цілому та регіональних промислових комплексів, зокрема, за одним індикатором – енергоемністю валового внутрішнього продукту (ВВП) (зазначеній системі присвячені розробки зарубіжних і вітчизняних вчених, а саме: В. Ф. Беседіна, В. Ю. Богдановича, Г. К. Вороновського, В. М. Геєця, І. М. Карпа, М. П. Ковалка, М. М. Куліка, І. В. Недіна, А. І. Семенченка, О. М. Суходолі та інші [1–7]) – не відображає реальних вимірів енергоефективності функціонування реального сектора. Оскільки у показнику енергоемності не враховано вагомість впливу окремих видів економічної діяльності та політичних факто-

рів на темпи промислового зростання, обсяги реалізації промислової продукції та її внутрішнє споживання.

Зазначене передбачає уточнення змісту та базових функціоналів елементів механізму управління забезпеченням енергоефективності, визначення їхньої цільової орієнтації та можливостей залучення внутрішніх резервів в умовах ресурсних обмежень, що існують наразі в державі.

Метою статті є розроблення та обґрунтування теоретико-методологічних засад і практичних рекомендацій щодо нового вирішення науково-прикладного завдання із розбудови дієвого механізму управління забезпеченням енергоефективності регіональних промислових комплексів України. Визнаємо, що для більш точної/об'єктивної ідентифікації рівня енергоефективності у прогнозно-аналітичних процедурах слід використовувати показники, які характеризуватимуть вплив структурних і технологічних параметрів функціонування реального сектора економіки, кліматичних і географічних умов розміщення територій, масштаби розвиненості стратегічного потенціалу (СП) певного РПК. Поряд із цим на досягнення цілей реалізації державної політики забезпечення високої енергоефективності суттєво впливають інтереси політико-економічних сил українського суспільства, дипломатичні можливості окремих корелянтів коригувати зміст енергетичної стратегії та елімінувати специфічні функції суб'єктів державного управління розвитком енерго-економічної сфери діяльності в регіоні, пануючий тип суспільної свідомості (що раніше не враховувалось у розрахунках).

Питання формалізації оптимальної для певного РПК моделі системних досліджень у сфері енергоефективності та розв'язання проблем державного управління реалізацією відповідної політики на даний час є повідним інструментарієм інтенсифікації широкомасштабних суспільних перетворень у межах регіонів. Тому в розбудові механізму управління забезпеченням енергоефективності РПК будемо враховувати продуктивну сукупність процесів об'єктивного та суб'єктивного характеру, що відбуваються за сучасними економічними за-

конами як без втручання суб'єкта управління (механізм-процес), так і цілеспрямований вплив корелянтів на об'єктивні процеси (механізм-апарат), які виникають у процесі освоєння будь-якого виду ресурсу, резервів і можливостей різної природи в межах РПК.

Для кожного з механізм-процесів управління енергоефективністю опрацюємо відповідний за властивостями механізм-апарат задля забезпечення результативності реалізації дії загального $MU_{\text{ЗЕФРПК}}$ (зазначене було деталізовано та обґрунтовано автором статті у попередніх наукових працях [8–10]). Звідси можна стверджувати, що механізм управління енергоефективністю є діалектичною єдністю об'єктивних і суб'єктивних начал. Найбільший результат буде досягнуто тоді, коли залучаються відповідні регулюючі засоби, методи та способи впливу, які адекватно враховуватимуть об'єктивно існуючі соціально-економічні та виробничі відносини в РПК. Чітке розуміння об'єктивного та суб'єктивного, загального і особливого в енерго-економічному механізмі зазначеного типу є найважливішою методологічною основою для його побудови та запровадження у практику конкретно-історичних умов функціонування певного регіону, що відображають багатогранність економічних інтересів різних учасників промислового виробництва.

Вважаємо, що головним критерієм функціональної результативності реалізації дії визначеного механізму є ступінь задоволення суспільних потреб у відповідно їхнього зростання. З огляду на це особливу увагу необхідно приділити розв'язанню проблеми оцінки результативності системоутворюючого регулятора в динаміці функціонування промисловості в регіоні. Результативність цього механізму впливу на виробничо-економічну систему визначається також і тим, наскільки він здатен забезпечувати виконання так званого закону економічного порядку, або закону перетворення економічного хаосу в економічний порядок.

Ще одним критерієм, на нашу думку, результативності механізму управління забезпеченням енергоефективності є досягнення збалансованості (ефективної пропорційності)

відтворення промислового виробництва. Без збалансованості функціонування і розвитку всіх елементів системи промислового виробництва (виробничо-економічної системи регіону), видів і способів діяльності, певного ступеня обміну результатами діяльності не може бути забезпечений пересічний процес відтворення виробництва та його розширення. Якісне вдосконалення виробництва – одна з найважливіших критеріальних його характеристик. Її реалізація повинна сполучатися з функцією збереження стабільності та ініціювання сталого розвитку регіональної економічної системи (РЕС), що є проявом діалектичної дії закону економії часу та ресурсів. Однак наявність протилежної функції оптимізує дію закону розвитку, направляючи РЕС за найбільш економічною/оптимальною для певного РПК траєкторією.

В ході оцінки результативності МУЗЕФРПК варто врахувати господарський підхід, де застосовуються показники, що переважно характеризують кількісне співвідношення витрат і результатів, тобто системи показників господарської діяльності РПК: розмір прибутку, обсяг продукції, рівень відрахувань у бюджет, енергоємність промислової продукції, продуктивність праці, розмір заробітної плати та ін.

Соціально-політичний підхід до ідентифікації результативності припускає застосування більш комплексних категорій оцінки МУЗЕФРПК. Господарська оцінка, як правило, не збігається із соціально-політичною за рівнем – і це нормально. Наприклад, виявляється властивість щодо існування діалектики одиничного й цілого, загального й особливого. Завдання полягає у тому, щоб у практичній діяльності враховувати з певним коефіцієнтом вагомості цю діалектику й оптимізувати показники функціонування одиничного й цілого.

Зазначимо, що власне господарські показники результативності зазначеного $MU_{\text{ЗЕФРПК}}$ можна вважати оптимальними лише у випадку досягнення максимального соціального, політичного та економічного ефекту. Іншими словами, ідеально налагодженим механізмом можна вважати лише такий, у якому узгоджено взаємодіють усі системні елементи для до-

сягнення найбільшого задоволення дійсних суспільних потреб, реалізації економічних інтересів особистості, колективів промислових підприємств, галузей, регіонів і держави в цілому.

Функціональну структуру $MU_{\text{ЗЕФРПК}}$ утворюють і ринкові категорії – попит на енергоресурси, пропозиція та ціна на енергоресурси, конкуренція – та суб'єктивний фактор – різноспрямований вплив суб'єктів регіонального та державного управління. Поряд із цим результативність дії $MU_{\text{ЗЕФРПК}}$ залежить від якості співвідношення та взаємодії цих складових. Визначення ступеня поєднання ринкового та державного регулювання – надзвичайно непросте завдання, універсального підходу не існує. В реальній дійсності кожна економічно розвинута країна для кожного конкретного періоду часу обирає оптимальне саме для себе співвідношення стихійних начал, притаманних товарному виробництву на рівні регіону, та цілеспрямованого державного регулювання економічних і енергетичних процесів. Відповіді однозначно на зазначене питання, що саме і повинно переважати у сучасних пріоритетах макроекономічного регулювання економічних і виробничих відносин: вплив ринку або держави – не можна. А тому кожний черговий етап промислового зростання / занепаду / розвитку має супроводжуватися не стільки кількісними змінами в системі державного регулювання регіональної економіки, скільки якісними зрушеннями в РПК. Вважаємо, що $MU_{\text{ЗЕФРПК}}$ буде результативним лише за умови комплексного поєднання усіх його компонент і забезпеченні їхнього взаємозв'язку.

Але до цього часу в економічній літературі немає однозначної відповіді на питання, із яких елементів повинні складатися блоки механізму, оскільки ця задача є новою. Зазначимо, що особливості запровадження у практику зазначеного $MU_{\text{ЗЕФРПК}}$ визначаються тим, що окремі його частини повинні включати в себе елементи загального механізму управління економічною та енергетичною сферою розвитку РЕС. Механізм, зазвичай, є коректним, коли залучає корелянтів задля обґрунтування цілі конкретного суб'єкта та визначення засобів впливу на усунення/поглиблення вагомості конкретних чинників промислового зростан-

ня. При цьому вплив повинен здійснюватися з використанням не лише з залученням стратегічного потенціалу держави, а й із визначеним складом внутрішніх ресурсів, резервів і можливостей певного РПК.

Стабільність і надійність функціонування $MU_{\text{ЗЕФРПК}}$ зумовлена не лише оптимальністю зв'язків і його структурної збалансованості, але й вибраною стратегією розвитку суб'єктом управління. Таким чином, формування механізму, який забезпечує реалізацію вибраної стратегії розвитку, є об'єктивною закономірністю. Побудову механізму $MU_{\text{ЗЕФРПК}}$ можна здійснити у взаємозв'язку ланок у замкненому циклі, а схема реалізації процедур його формалізації буде передбачати розробку об'єктивної системи оцінювання параметрів результативності його функціонування. Таким чином, запропонований до використання механізм управління забезпеченням ефективності розбудовує новий напрям, заснований на науковому обґрунтуванні специфічних технологій управління забезпеченням енергоефективності і являє собою ієрархічну систему елементів, які забезпечують процес розробки та реалізації науково аргументованих рішень у галузі підвищення енергоефективності як певного РПК, так і на промислових підприємствах. З огляду на це пропонуємо замкнений цикл із п'ятнадцяти етапів реалізації прикладного інструментарію механізму управління забезпеченням енергоефективності РПК (рис. 1).

Зазначимо, що $MU_{\text{ЗЕФРПК}}$ для певного промислового підприємства теж являє собою циклічний процес, що послідовно проходить наступні етапи реалізації дії: комплексна оцінка ефективності використання ПЕР; формування оптимального портфеля ОТЗ (організаційно-технічні заходи) щодо підвищення енергоефективності виробництва; контроль розвитку програм і досягнутих результатів у галузі підвищення енергоефективності. При цьому у запропонованому до використання $MU_{\text{ЗЕФРПК}}$ вимір енергоефективності визначено як «досягнення економічно виправданої ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів при існуючому рівні розвитку техніки й технології та при дотриманні вимог до забезпечення екологічної рівноваги в регіоні».

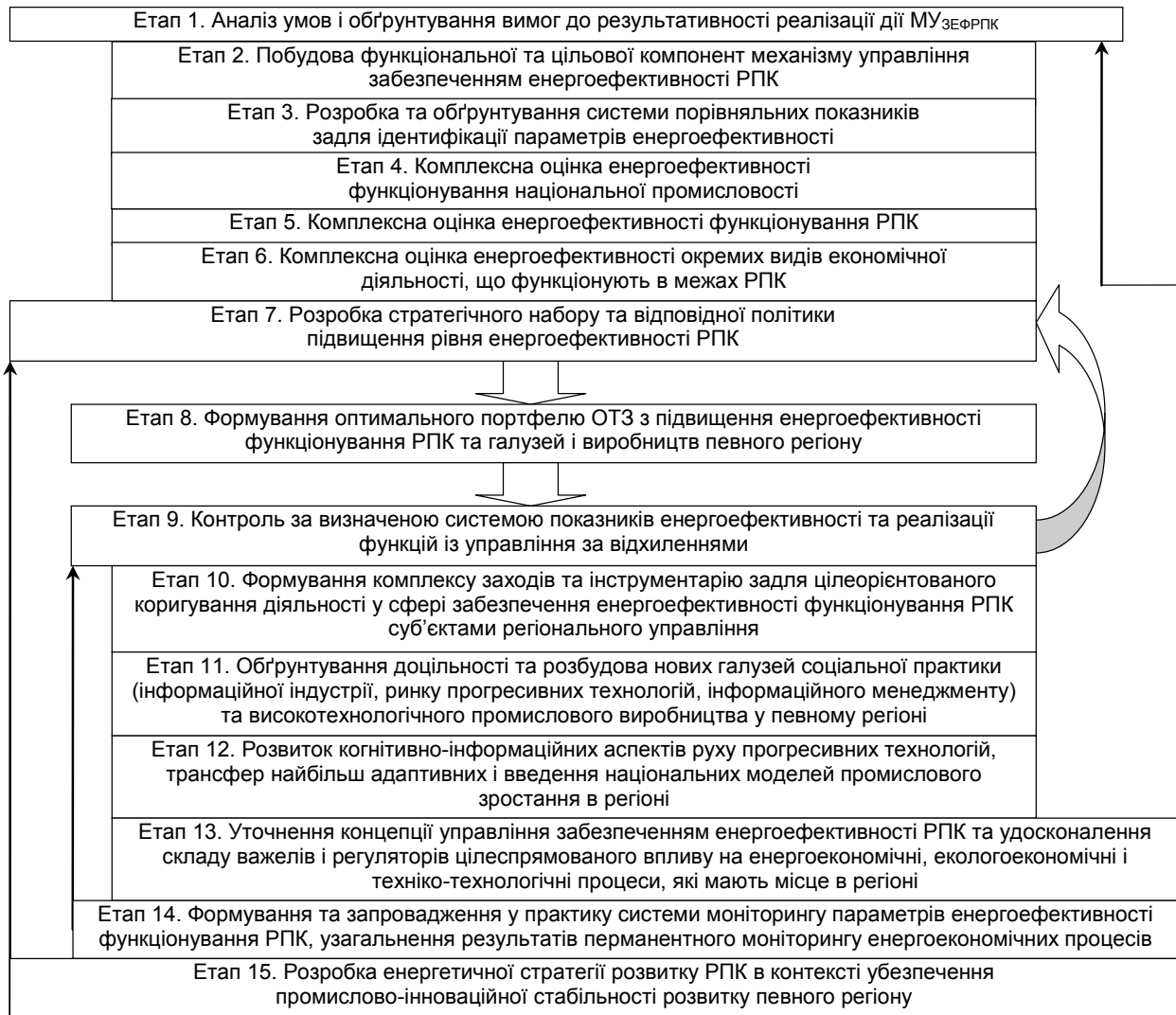

Рис. 1. Етапи реалізації у замкненому циклі цільових функцій механізму управління забезпеченням енергоефективності функціонування РПК

Підвищення енергетичної ефективності на будь-якому промисловому підприємстві є важливим моментом у зниженні собівартості продукції, модернізації виробництва і, що вкрай важливо, зменшення техногенного впливу виробничо-господарської діяльності підприємства на навколишнє природне середовище (НПС). Одним із головних напрямів, на початковому етапі формування МУЗЕФРПК є досягнення ефективності контролю над енергоспоживанням і фінансовими коштами, що направляються на придбання енергоресурсів. Це дозволяє на ранній стадії виявити невраховані витрати й вжити необхідних заходів щодо їхнього усунення, кількісно визначити економію, імовірно досягнуту за рахунок упрова-

дження енергозберігаючих заходів. Цей етап здійснюється за допомогою технології енергоаудиту і дослідження або силами фахівців самого промислового підприємства, або залученими фахівцями.

Як підсумок, зазначимо, що енергоаудит і дослідження на промисловому підприємстві формується в межах усталеної енергетичної політики і визначає найближчі й перспективні завдання. Енерговитрати повинні бути таким же предметом уваги з боку керівництва підприємства, як і виконання виробничої програми, забезпечення якості продукції, достатності фінансово-економічних показників промислового виробництва.

Досвід розвинених країн засвідчує, що енергозбереження – це самостійний вид виробничої діяльності, що вимагає певної підготовки, спеціальної організації й систематичної, цілеспрямованої роботи. Безперервне управління ефективністю використання ПЕР забезпечить довгострокову економічну ефективність. Таким чином, як автором зазначалося у попередній науковій праці [11], основними принципами при формуванні МУ_{ЗЕФРПК С}:

- перевірка витрат енергії – визначається кількістю використаних ПЕР і виявляються можливості енергозбереження всіх використаних видів енергоресурсів. Необхідна ефективна система обліку й звітності використання енергоресурсів, адже без обліку не може бути енергозбереження;

- відповідальність і зобов'язання призначаються відповідальні особи серед керівництва й визначаються зобов'язання адміністрації за формування механізму управління;

- здійснення початкових безвитратних і низьковитратних заходів і нововведень. Сфера маловитратних ОТЗ – є предметом постійної уваги суб'єктів управління. Ці заходи важливо не лише здійснити, але й стежити постійно за підтримкою відповідних технічних засобів у належному робочому стані;

- мотивація й навчання – необхідне навчання ощадливому використанню енергії й новим методам роботи;

- спостереження й визначення цілей – здійснюється спостереження, представляються звіти й намічаються цілі відповідно до енергоефективності виробництва для оцінки й інформування про те, як проводилися заходи щодо економії енергії, і як вони підтримуються;

- втілення в життя механізму управління забезпеченням енергоефективності є поетапним погодженим і безперервним процесом.

Перевірка раціональності витрат енергоресурсів – визначається кількістю використаних, на основі цього визначається, де можна зекономити енергію. Метою енергоаудиту є визначення кількості використаних енергоресурсів за кожним технологічним процесом. При цьо-

му більшість заходів з економії енергоресурсів відразу стають очевидними за імовірністю досягнення результативності при наскрізному енергетичному обстеженні. Інші – визначаються лише після докладного енерго-економічного аналізу. Деякі форми понад нормованих енерговитрат можна встановити негайно: витоки пари і стисненого повітря, погано ізольовані труби, освітлення і обігрів порожніх приміщень тощо. Інші причини неефективного енергоспоживання за окремими виробничими процесами визначаються шляхом виміру продуктивності та порівняння отриманих результатів із розрахунковими, конструкційними специфікаціями або загальноприйнятим і усталеним рівнем енерговитрат. Джерела первинної інформації, за якими можна спостерігати нераціональність енерговитрат, представлені на рис. 2.

Доцільність реалізації початкових безвитратних і низьковитратних заходів за результатами енергоперевірки та енергоаудиту можна оцінити за рівнем економії та обґрунтуванням обсягу потреб у інвестиціях на їхню реалізацію. Отже, кожна програма енергозбереження певного РПК необхідно розробити таким чином, щоб перші проекти могли бути виконані в рамках бюджету, а лише потім – власними ресурсами і зусиллями. Подальші проекти можна частково фінансувати за рахунок зекономлених засобів, отриманих від упровадження первісних проектів із енергоефективності.

Підсумовуючи вищенаведені факти, визнаємо об'єктивним таке твердження: з огляду на вичерпність паливно-енергетичних ресурсів в Україні, що стали мотиваційним елементом силового спрощення міждержавних відносин / накопичення дерегуляторів у країн-постачальників стратегічних енергоносіїв – ключовим фактором забезпечення енергетичної незалежності та створення надійної конструкції економічної безпеки є термінове генерування процесів щодо формування енергоефективної регіональної економіки на засадах реалізації дії результативного механізму управління забезпеченням енергоефективності функціонування РПК.

Збір, селекція і узагальнення значимих даних для оцінки витрат ПЕР

- попит технічного персоналу;
- схеми енергопостачання і обліку витрати енергоресурсів;
- звітна документація з комерційного і технічного обліку витрат енергоресурсів за їх окремими видами;
- рахунки від постачальників енергоресурсів;
- графіки навантаження енергоспоживання в часі (година, доба, місяць);
- необхідні економічні дані (ціни, тарифи, собівартість);
- технічна документація на енергоспоживаюче устаткування (паспорти, формуляри, специфікації, технологічні регламенти, режимні карти, у тому числі баланси всіх ресурсів, їх витрата, втрати, відходи, режими роботи, коефіцієнти використання і корисна дія устаткування);
- документація по ремонтах, налагоджувальних і випробувальних роботах;
- документація по енергозберігаючим технологіям і заходам;
- перспективні програми і проекти реструктуризації підприємства або модернізації окремих його виробництв

Визначення, впорядкування і аналіз енерговитрат

- оцінити фактичне перебування енерговикористання на підприємстві, виявити причини виникнення втрат енергоресурсів і визначити їх величину;
- визначити рівень енергоспоживання в технологічних і енергетичних процесах і установках;
- виявити й оцінити резерви економії енергоносіїв;
- оптимізувати процес нормування і розробки нормативної документації

Рис. 2. Джерела первинної інформації в контексті ідентифікації параметрів енергоефективності функціонування об'єкта дослідження

Однак з огляду на енергозатратний характер усіх без винятку видів економічної діяльності української економіки, необхідність розробки теоретичних і методологічних засад, методичних і прикладних аспектів вирішення проблеми реформування сучасної системи забезпечення високого рівня енергоефективності промисловості в регіонах потрібно визнати, що: зазначене питання є одним із найскладніших завдань сучасного державотворення в Україні. І ця проблема не може бити знівленою чи автоматично вирішеною в нашій країні. Оптимального варіанта щодо його реалізації можна досягти лише у разі: а) побудови оптимальної для України інноваційно спрямованої моделі управління забезпеченням енергоефективності; б) добору оптимального складу системоутворюючих важелів і регуляторів впливу на темпи промислового зростання в регіонах; в) розробки та запровадження у практику господарювання адекватної сучасним соціально-економічним і виробничо-господарським процесам системи оцінки, прогнозування і макроекономічного регулювання енергоекономічних показників РПК.

ЛІТЕРАТУРА

1. Україна на шляху до енергетичної ефективності : монографія / [за ред. М. П. Ковалка, В. Ф. Бесєдіна, М. В. Рапцуна, М. М. Кулика, О. О. Єрохіна]. – К. : Арена-Єско, 1999. – 228 с.
2. Экономический механизм стратегии развития топливно-энергетического комплекса : монография / [А. И. Амоша, А. И. Кабанов, А. И. Чиликин и др.]. – Донецк : ИЭП НАН Украины, 2003. – 140 с.
3. Динамизм развития производственного потенциала : монография / Алымов А. Н., Гончарова Н. П., Емченко В. Н., Микитенко В. В. / під ред. акад. НАНУ А. Н. Алімова. – К. : Ін-т економіки НАН України, 2003. – 203 с.
4. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку : монографія / за ред. акад. НАН України В. М. Геєця. – К. : Ін-т економічного прогнозування, Фенікс, 2003. – 1008 с.
5. Экономическая безопасность государства и информационно-технологические аспекты её обеспечения : монография / [Андреев Д. А., Веклич О. А., Вороновський Г. К., Микитенко В. В. та ін.] / під заг. ред. Г. К. Вороновського, І. В. Недіна. – К. : Знання України, 2005. – 664 с.
6. Суходоля О. М. Енергоефективність економі-

- ки в контексті національної безпеки: методологія дослідження та механізм реалізації : монографія / Суходоля О. М. – К. : Вид-во НАДУ при Президентіві України, 2006. – 424 с.
7. Богданович В. Ю. Теоретико-методологічні засади забезпечення національної безпеки держави у її визначальних сферах : монографія / Богданович В. Ю., Семенченко А. І. – К. : КИЙ, 2007. – 370 с.
  8. Худолей В. Ю. Теоретико-концептуальні підходи до вирішення проблем забезпечення енергоефективності функціонування регіональних промислових комплексів [Електронний ресурс] / Микитенко В. В., Худолей В. Ю. // Ефективна економіка. – 2011. – № 11. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1354>. – Назва з екрана.
  9. Худолей В. Ю. Методологічні основи реалізації технологій управління забезпеченням енергоефективності функціонування регіональних промислових комплексів / Худолей В. Ю. // Соціально-економічний розвиток регіонів контексті сучасних процесів міжнародної інтеграції. – Херсон : ХНТУ МОНмолодьспорту України, Вид-во ПП Вишемирський В. С., 2011. – С. 168–175.
  10. Худолей В. Ю. Декомпозиція процесів формування системи управління забезпеченням енергоефективності функціонування регіональних промислових комплексів держави [Електронний ресурс] / Худолей В. Ю. // Ефективна економіка. – 2012. – № 9. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1367>. – Назва з екрана.
  11. Худолей В. Ю. Організаційно-економічна палітра сучасних умов варіативності трансформаційних змін в межах національної економіки / В. В. Микитенко, В. Ю. Худолей // Вісник МНТУ. Серія «Економіка». – 2012. – № 3 (7). – С. 5–16.

УДК 330.342(477)

УПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ «ПОТРІЙНОЇ СПІРАЛІ» В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Л. А. Оліх, кандидат економічних наук

Для розвинених країн початок ХХІ ст. ознаменувався активним переходом до економіки, що базується на знаннях. Інтелектуальна праця стає визначальною у діяльності провідних підприємств, що передбачає зрушення не лише галузевої структури національних економік, але й призводить до зміни акцентів у взаємодії основних «гравців». Формуються нові концепції і моделі взаємовідносин між суб'єктами національної економіки. На перший план виходять організації, здатні як генерувати нове знання, так і забезпечувати його використання і дифузю. Необхідним кроком на шляху європейської інтеграції України є формування умов для впровадження у національній економіці останніх тенденцій розвитку економіки, що базується на знаннях. Що й зумовило вибір теми статті.

В основу статті покладено публікації як вітчизняних, так й іноземних учених на зазначену тематику: Ю. Бажала, Н. Галан, В. Гейця, Г. Іцковіца, О. Зінченка, Н. Іванової, Б. Лундвалла, Р. Нельсона та ін.

Мета статті полягає в дослідженні особливостей переходу вітчизняної економічної системи до такої, що базується на знаннях.

Сучасні дослідження проблем формування та ефективного функціонування інноваційних моделей розвитку національних економік переконливо ілюструють важливість перебудови взаємовідносин між державою, освітніми, науково-дослідними установами та бізнесом у сфері продукування та комерціалізації інновацій, що відповідає концепції «потрійної спіралі», запропонованій Генрі Іцковіцем [1, с. 55]. Просування процесів створення, розповсю-